

## Ugnana trmica.

Spisal *Juraj Pangrac.*



Pri Lužarjevih so na Ravni njivi kopali krompir. Spredaj sta dve ženski, mlada Lužarica in postarna Slabela, želi in rvali krompirjevec ter ga nosili na kupe za mejo, zadaj za njima so pa druge s kopoljo, vilami ali motiko v roki kopale in vrtale in rile zemljo, brskajoč in dvigajoč lepe debele krompirje, pa tudi krompirčke, na svetlo.

Zdaj se zlekne in zravnna starica Slabela pokonci, vrže na srpu nažeti krompirjevec na novi kup za mejo ter nekolikokrat prav krepko zavzdihne. Njene medle oči so zadovoljno pogledavale izpod velikih trepalnic tja po izkopanem krompirju, ki se je v velih kupih dvigal po razorih, in neka neizrazna, tiha sreča je objela njeno dobro srce. In ko se je oddahnila in nagledala teh velikih kupov po brazdah, je zopet sklonila koščeno svoje telo, in iznova so grabile njene roke po bilkah in steblih in stebelcih, in srp je iznova pel in sekal dalje, akoravno v presledkih, kakor so pač zmogle oslabele moči starke Slabele.

Gospodinja je menda uganila misli dobre, a uboge Slabele — za teto jo je klicalo staro in mlado — zato reče: „Tako vam rečem, teta, letos ga bomo dosti pridelali.“

„Hm, pa še prav zares!“ je prikimala Slabela. „Obilo ga je in debel je — hm! — da je lepo pogledati te kupe . . . Tako-le bi rekla, Bog je blagoslovil trud in delo žuljavih rok.“

„I, saj to je edina uteha nas trpinov, ko vidimo, da ni bilo naše delo zaman,“ reče mati, ko se ozre zadovoljno po izkopanem krompirju. A hkrati se ji zopet zmračilo čelo, oko gleda zopet tožno, in nekam pritajeno žalostno vzdikne: „Oh, vse bi še bilo, ko bi le otroci ne delali takih križev in težav! . . .“

„Hm, hm! Kaj bi tako govorila! Saj jih ni toliko, da bi drug drugemu vrata podajali! In ko bi jih tudi bilo, so pa še vsi majčkeni, slišiš, majčkeni, je šele dobro jutro. Majhni otroci, majhne skrbi, veliki otroci, velike skrbi. Poslušaj, Lužarica, tako-le bi jaz rekla: dokler spravlja otroke materina skrb v postelj ter jih prekrizava materina roka, dotlej še ni sile, da bi se pritoževala čreznje.“

„Vem, teta, da govorite modro. Toda pri naši hiši je narobe svet: črez glavo imam sitnosti in puščob z otroki, in najmanjši, Jožek, mi napravlja še največje križe in težave.“

„Hm, kaj slišim! . . . Jožek, praviš, da ti dela že preglavico? To vendar ni mogoče! Viš, tako bi jaz rekla — hm! — to ni nič hudega, če je živ kot živo srebro in rad malo poskoči in ponori, lej jo, to je le znamenje, da je fantič zdrav in sit — pri vas pač ne manjka kruha!“

„Oh, ko bi ne bilo drugega, kako bi morala hvaležna biti! Toda pri nas ni sreče pri otrokih, ali jih pa ne znam vzgajati. Lejte, Jožek je svoje-glaven, da nikoli tako, in trmast, da se nas Bog usmili! Tako majhen,

komaj tri leta star, pa že taka trma! I kaj bo še, ko bo večji? Kako me skrbi! Moj Bog, da je tako! . . .“

„Le ne tarnaj preveč, Lužarica! Fantek je vsak dan starejši — hm! — pa tudi modrejši; in ko ti nekoliko odraste, pa bo trmica sama od sebe prešla. Hm, le verjemi, da bo tako, in ne delaj si si-vega lasu po nepotrebnem.“



„Oh, jaz se kar bojim! Vi ne veste, kakšen je!“ In zdaj je pripovedovala mati včerajšnji dogodek.

„Ko se prebudi včeraj zjutraj Jožek,“ prične praviti mati, „ko se torej prebudi, je bil dobre volje kakor še nikoli, menda se mu je o samih angelcih sanjalo. „Mama!“ zakličejo tedaj njegova usteca tako sladko in tako milo, da sem začutila v svojem srcu nepopisno srečo. Popustim delo in stečem k postelji. Najrajša bi ga objela in pritisnila na srce, tako vesela sem ga bila. „Jožek moj, alo vstančkaj!“ zakličem, mu naredim sveti križ in ga hočem vzdigniti, da bi ga oblekla. Tedaj pa se izpremeni Joškov smehljajoči obrazek. Roka njegova se oprime moje roke, obrvi se mu povese in on reče moško, skoro zapovedujoče: „Mama, pri meni ajaj . . .“ Krava je v hlevu zamukala, treba ji je bilo položiti; prašiči so krulili, ker so bili lačni, in kokoši so zakokodajcale in

prosile zrnja. Imela sem polne roke dela, zato se nisem smela dolgo muditi ob njegovi postelji. „Jožek moj, vstančkaj,“ sem mu rekla in ga božala. Lej, putke kličejo, ker bi rade zobale in komaj čakajo, da pride Jožek in jim strese torilce drobnega zrnja! . . . In pujski krulijo in kravica se oglašja;

Jožek, moj Jožek, le vstani!“ A Jožek ni slušal. Obrnil se je v zid, namrdnil ustna in pogledal izpod čela temno, mulasto, čisto mulasto kakor vselej, kadar ni koj njegova obveljala . . . Zdaj še rekel ni več, da bi pri njem ostala . . . Prinesla sem mu mleka in mu podrobila belega kruha v skodelico. — Prevrnil je oboje! . . . Dala sem mu punčko. — Nič, brcnil jo je stran! . . . „Jožek,“ sem mu zaklicala, „saj si moj fantek!“ sem mu rekla. — Nič, on se ni več zmenil zame! V kuhinji je zacvrčala zabela na ognju. „Jožek, slušaj me in vstani!“ sem mu še enkrat rekla, a otrok se mi začne zdaj jokati in dreti na vse pretege. Tolažila sem ga kakor sem vedela in znala, a vse ni nič pomagalo. Tedaj pa je zarentačil oče v kuhinji, ki je pravkar ves moker in izmučen došel s polja. Letela sem v kuhinjo, mast se je bila užgala. „Se že spet kuja ta frkolinček, ti se pa pri njem motaš in mu daješ potuho,“ je izustil jezno, vzel brezovko v roko in namazal Joška, da je bil ves progast. A tudi šiba ni pomagala, Jožek le ni vstal. Jezno udari oče s peto ob tla — mene je srce zbolelo — vzdigne svojeglavca iz postelje in ga trdo položi v kot pri vratih. „Imela boš, kar si vzredila, a to povem, te pokore ne bom trpel doma,“ je dejal oče jezno ter zaškrtal z zobmi. Vrata so zašklepetala, on pa se je povrnil s težkimi koraki brez zajtrka na njivo . . . Zdaj sem šla spet k sinčku. Stal je še vedno v kotu, kakor ga je bil oče posadil, držeč punčko v rokah, a jokal ni več. Tepla sem ga, jokala, molila, a njegove oči so le podmoljeno gledale izpod čela; ni se zmenil ne za jok ne za molitev ne palico . . . „Oh,“ sem vzkliknila vsa obupana, „jaz ne bom nikdar več vesela na svetu! . . .“

Tako je pravila Lužarica. „Hm, hm!“ je semintja pokašljala teta in se čudila . . .

„Oh, kaj mi je storiti, teta, govorite!“

„Hm, hm! Če ne boš huda, Lužarica, pa ti povem za zdravilo, ki gotovo pomaga.“

„Povejte, govorite! Če si je treba prst odsekati, storim to, samo da fantka rešim in zadovoljim očeta. Oh, koliko sem jih že preslišala zaradi otroka!“

„Viš, ti si premehka, Lužarica, in preveč rada ga imaš — hm! — Joška, zato je tak. Trdo moraš stopiti na noge in tvoja mora vselej veljati, pa bo dober. Hm! — Fant ve, da ti odnehaš, da on zmagaja, zato je tak, tako svojeglaven, hm, hm!“

„Oh, saj ga že on preveč tepe!“

„Veliko pobiti, malo užiti, pravijo, in to je resnica. Šiba poje novo mašo, če je na mestu, drugače ne. A vaš je že presamosvoj, pretrmast; s palico njega ne boš ozdravila, nasprotno, še bolj ga boš utrdila v trmi; zakaj Jožek, kakor praviš, tudi pred šibo nima strahu.“

„Moj Bog, ali ni zdravila zanj?“

„Je, hm, kaj bi ga ne bilo! Lepa beseda, čisto izlepa — — —“

Teta ni končala. „Mama, pome!“ je zdajci zaklical izpod meje Jožek, ki ga je pravkar pripeljal na vozičku pastir tjakaj.

Če se o volku govori, pa volk pride, si mislita obe in se sklonita kvišku. „Mama, pome!“ je tedaj zopet zaklical Jožek na vozičku in grdo pogledal. Zdaj se oglasi dekla odzadaj, rekoč: „Mati, ne slišite! Gospod Jožek so se pripeljali, le brž ponj, so že ukazali . . .“

Mati Lužarica ni vedela, kaj bi storila. Ji pa reče teta Slabela, tako ji reče: „Veš kaj, tako-le bi ti svetovala, da nikar ne hodi po fanta, hm! Če moreš zatajiti materinsko ljubezen, jo zataji in slušaj me, in še danes bo Jožek ozdravljen.“

„Teta, kakor rečete, tako se naj zgodi.“

Pa ukaže zdaj teta: „Pastir — hm! — kaj gledaš? Primi ga in prinesi gor Joška!“

Pastir, ki se je bil postavil na mejo, zdrči k vozičku, a Jožek se brani z vsemi štirimi ter vpije venomer: „Ti ne, ti ne; mama me morajo! Mama, pojdite pome!“ In ko se Jožek le ni pustil prijeti, reče teta: „Hej, pastir — hm! — ga pa pusti in pojdi po svojem opravku.“

Pastir je popustil Joška in voziček pod mejo ter jo udrl k očetu. Jožek je pa začel, kakor po navadi, na vse pretege jokati. A če se je še tako drl, danes se ni zmenil nihče zanj, nihče ga ni smel tolažiti. Celo mama, njegova dobra mama, ni imela srca zanj. Jokal in vpil je že celo uro. Tedaj pa je rekla mati: „Kar bojim se, da bi ne počil Jožek, lejte, ne odneha in ne! Kaj bo, kaj bo?“

„O, o, Lužarica, zdaj že materina ljubezen govori iz tebe . . . Hm, hm, zataji se, pravim! Še malo in fant bo zdrav! Kaj bo? — Ko se enkrat izjoka, bo pa utihnil; saj vsaka pesem samo en čas trpi. Zataji se, pravim, in kar dobro bo!“

Jošku se čudno zdi, da se še mati ne omeščajo danes in ne pridejo ponj. Tako trdi še niso bili nikoli. Solze so mu že pošle in jokati se je že naveličal, le kremžil se je še. Ko pa vidi, da nič ne pomaga, vse nič . . . da se mati niti ne zgane, da bi šla ponj; da še pogleda ne pod mejo, kjer on pretaka bridke solze, kaj še da bi mu rekla tolažilno besedo: ko torej vidi, da je vseeno, ali on joka ali ne — utihne naposled . . . Zgodilo se je torej, kakor je rekla teta. Ko se je naveličal, je pa nehal. Vsaka pesem je le nekaj časa lepa . . . Kisal in kujal se je pa ravno eno uro in pol.

Zdaj se spomni Jožek, da so v košari pod grmom hruške, aj, tiste dobre hruške, ki se kar raztope v ustih . . . kako rad bi se mastil z njimi! — Pa reče Jožek, tako reče: „Mama, pridite no pome! . . .“

To ni bil glas preobjestnega otroka, trmaste glavice; to je bila tiha pohlevna prošnja, izrečena iz globine srca. In le taka vdana prošnja je ključ do materinega srca, globoko užaljenega zaradi otrokove nepokornosti ali celo trme.

„Viš, Lužarica, že prosil! . . . Zdaj bo kmalu zdrav, led je prebit, trma ugnana. Pa le pusti ga, bo že sam rad gor prilezel.“

„Mama, pridite no pome, lepo prosim,“ je zaklical Jožek iznova, a teta je odkimala in mama je žela dalje, kakor da bi obe preslišali sinkov glas.

„Mama, kako ste že rekli prej? Ali niste rekli, naj gre pastir pome?“

Mama se od veselja zasmeje, pa tako, da je Jožek ne zapazi.

„Mama, še enkrat tako recite kakor ste prej, lepo prosim!“

— Nič! Mama ga ne sliši, mama ga noče slišati . . .

„Mama, ljuba mama, recite, recite vendar! Vam bom cukrčka kupil! . . .“

Zdaj se že mama ne more več premagovati, reče torej: „Jožek, saj vidiš, da ni tukaj pastirja, kar poskoči nekolikokrat, pa boš gor.“

Ni mu bilo treba dvakrat reči. Jožek je takoj vstal z vozička in splezal preko meje na njivo. Dobra mama mu je hitela naproti, ga pritisnila gorko na srce ter posadila na jopič v senco. Usula mu je nato lepih sladkih hrušek v predpasnik in velela: „Jožek, le jej in priden bodi, viš, drugi moramo delati!“ Jožek je segel po hruškah ter jih pridno deval v usta. Ko pa se jih je najedel docela, se je začel zibati in peti po svoje:

„Mama, mama, mama —

pridni, pridni, pridni.

Ata, ata, ata —

pridni, pridni, pridni.

Teta, teta, teta —

pridni, pridni, pridni . . .“

„Vidiš, Lužarica — hm! — tako se užene trmica brez palice! . . . Zdaj je zdrav Jožek; lej, kako je človek vesel, če je zdrav! Hm, pa še zdaj bi se kisal, ko bi se ne zatajila in ga šla iskat. Tako-le bi jaz rekla, hm, le precej rano izžgati in ozdraviti rano, kakor hitro jo opazimo, drugače se ne zaceli izlepa ali pa celo nikoli, hm, hm! . . .“ — „Oh, teta, kako sem vam hvaležna! Kako bo oče vesel! In fant, fant, ko odraste!“ Zadaj so si pomežikovale ženske in se smejale. Oho, saj to je bilo danes vprvič, da so „gospod Jožek“ odnehali . . . Dekla je rekla, da bo treba v dimnik zapisati ta izredni dogodek . . . Kadar je zopet Jožek „tuko kupal“, so ga pustili, da jo je skuhal, in odleglo je. A to se zdaj ni ravno velikokrat primerilo; zakaj trma ga je čedalje bolj zapuščala, naposled ga popolnoma zapustila . . . Oh, to je bilo zdaj veselje v Lužarjevi hiši! . . .

Drugo leto so pri Lužarjevih zopet na Ravni njivi kopali krompir. Tudi teta Slabela je pomagala, dasi je čutila že bore malo moči v svojih onemoglih udih; toda delala je še vedno rada, da si je še kaj prislužila za dolgo zimo, oj, zanjo — siroto — pol predolgo! . . . Oče je vozil krompir v koših domov, Jožek je pa poganjal.

„Jožek je že lačen. Kje imate kaj zanj?“ reče oče, ko se pripeljeta s sinkom zopet na njivo.

„Tam v cekarju pod grmom so hruške, mu jih pa daj, da ne bo lačen,“ odgovori mati.

Oče položi Joška v senco h grmu ter mu strese v klobuk hrušek, da bi jih imel odrastel človek dovolj. Jožek se nekaj časa masti z njimi, hipoma pa popusti hruške in steče k materi ter jo ves v skrbeh vpraša plašno: „Mama, saj sem jaz vaš Jožek?“

„I, seveda si!“ mu odgovori mati ter mu gleda začudeno v oči.

„Pa ata me imajo tudi radi?“

„Tudi!“

„Pa teta?“

„Tudi, tudi! In dokler boš priden in boš rad slušal, te bomo imeli vsi radi.“

„Mama, priden pa bom, priden, dokler bom živ, in slušal bom vedno, samo radi me morate imeti . . .“

Bog ve, kaj mu je prišlo v glavo, da je začel hipoma tako izpraševati. Morda se je domislil lanskega leta . . . Bog ve! . . .

Mama je pobožala sinčka, ki je nato naglo stekel k očetu in zgrabil za bič. Teta je gledala za njim. „De-te, de-te! Hm, hm!“ je viknila in se smehljala.

Voz je bil naložen. Oče je pokašljaj brez potrebe in udaril s peto ob tla; menda mu je bilo sitno, da je moral vprašati teto Slabelo, če ima kočo odprto. In ko mu ta odkima, da ne, požene konje in zapelje vseeno pred Slabelino kočo. „E, čemu je treba, da bi bila odprta“, izusti in zvrne voz krompirja pred kočo.

Nemara, da ne bo starka Slabela manj vesela, ko bodo zagledale njene strmeče oči tako velik kup krompirja, ki jo bo preživljal pozimi, kot je vesel oče, da mu je vaška sirota ozdravila sina . . .



## Sosedova Marica.

Spisal Žirov.



„Kaj takega pa že zopet ne! Kaj si vse to otroče izmisli!“ Take tožbe so se vedno slišale pri sosedovih, vedno je njihova Marica uganila kako novo. A da bi bilo kaj otročjega, bi bila mati že še pretrpela. Toda Marica je naredila časih kaj takega, česar bi se še odrasel človek ne upal, ne pa šestleten otrok.

Tako je nekega popoldne prihitela sosedova mati k nam in prosila, da bi ji posodili malo mleka, ker je imela njihova sivka ravno telička-dvojčka in ji niso mogli jemati mleka; saj je bilo še za mlada komaj, a imeli so samo eno kravo. — Soseda je v strahu pripovedovala, kaj ji je pravkar naredila Marica. „Bila je menda